

Liczenia w różnych latach przeprowadzili: Marek Elas, Łukasz Wardecki, Dawid Sikora, Krzysztof Pietrasz, Michał Lecyk. Dziękuję Krzysztofowi Kajzerowi za cenne uwagi do ostatecznej wersji tekstu.

Summary: High number of the Corncrake *Crex crex* in the Lower Bug Valley in 2011–2013.

During breeding seasons of 2011–2013 the Corncrake *Crex crex* surveys were carried out on floodplain meadows in the IBA the Lower Bug Valley. Calling males were counted on a single plot (790 ha – 2,9% of optimal habitat in IBA) twice a year. Densities varied from 4.3 males/km² in 2013 (34 calling males) to 14 males/km² in 2011 (110 calling males). There were significant differences in water level between the study years. The surveyed population can host from 5% to 20% of total number of Corncrake males in this IBA.

Literatura

- AEWA Technical Series No. 9, Technical Series No. 14. 2006. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Corncrake
- BirdLife International. 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife International, Cambridge, U.K.
- Budka M., Ręć P., Osiejuk T.S., Jurczak K. 2012. Zagęszczenie samców derkacza *Crex crex* na wybranych powierzchniach w Polsce. *Ornis Pol.* 53: 165–174.
- Dombrowski A., Chylarecki P., Goławski A., Kuczborski R., Miciałkiewicz R., Mitrus C., Smoleński T., Zawadzki J. 2013. Awifauna tarasu zalewowego dolnego Bugu w okresie lęgowym w latach 1991–2000. *Kulon* 18: 3–31.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Standardowy Formularz Danych dla specjalnych obszarów ochrony (OSO), PLB 140001 Dolina Dolnego Bugu. 2013. GDOŚ, Warszawa.
- Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.

Marek Elas
Mickiewicza 19, 05-250 Radzymin
marek.elas@gmail.com

Drugie stwierdzenie świstunki północnej *Phylloscopus borealis* w Polsce

Dnia 11.09.2013 w godzinach popołudniowych w punkcie obrączkowania „Bagno”, działającym w ramach Fundacji Wspierania Badań na Wędrówkami Ptaków, schwytano w sieci ornitologiczne typu mist-net 16×16 mm zielonkawo ubarwioną świstunkę. Sieci były ustawione w trzcinowisku okalającym zachodnią stronę jez. Kopań położonego w woj. zachodniopomorskim.

Po dokładnym obejrzeniu, zmierzeniu i analizie literatury (Svensson 1992, van der Vliet et al. 2001, Cofta 2008, Svensson et al. 2011) ptak został oznaczony jako świstunka północna *Phylloscopus borealis*. Na podstawie stopnia skostnienia czaszki oznaczono go jako osobnika młodocianego w 1. roku kalendaryzowym. Ptaka zaobrączkowano oraz sfotografowano tak, aby uwidocznić wszystkie cechy diagnostyczne. Stopień otłuszczenia schwytanego osobnika wynosił 2 według 8 stopniowej skali (Busse 2000). W trakcie

oznaczania ptak kilkakrotnie odezwał się krótkim, wysokim i twardo brzmiącym „dzyt”. Po wypuszczeniu ptak przysiadł na trzcinie wydając taki sam głos.

Schwytana świstunka sylwetką zbliżona była do piecuszka *Ph. trochilus*, z którym była porównywana bezpośrednio podczas oznaczania. Odcień wierzchu głowy, płaszcz, pokryw skrzydłowych i lotek był intensywnie zielony, ciemniejszy niż u piecuszka. Bardziej intensywną zieleń płaszcz wykazują u świstunki północnej ptaki młodociane (van der Vliet et al. 2001). Schwytany ptak charakteryzował się bardzo długą projekcją lotek, co jest typowe dla tego gatunku, i jak podaje Marchetti i in. (1995) może mieć związek z długim dystansem migracji tego gatunku. Ostrolotka była krótsza o około 1 mm od zakończenia pokryw pierwszorzędowych, a emarginacja dochodziła do piątej lotki 1. rzędu. Szczyt skrzydła tworzyły lotki 3. i 4., a długość złożonego skrzydła wynosiła 66 mm. Formuła skrzydła przedstawiała się następująco: $3=4>5(2)>2-6(6)>7(11)>8(12)$. Długość ogona mierzona metodą do grzbietu (Busse 2000) wynosiła 46 mm. Na skrzydle były widoczne dość wyraźne dwa jasne paski, które znajdowały się na zakończeniach zewnętrznych średnich i dużych pokryw. Dodatkowo końcówki wewnętrznych lotek pierwszorzędowych były rozjaśnione. Podobnie zakończone były sterówki, szczególnie zewnętrzne. Spód ciała był biały z beżowym przyciemnieniem na piersi. Nogi ptaka były w kolorze brązowaworóżowym, natomiast dziób był u nasady żuchwy jasnożółty z ciemnym jej zakończeniem, szczyła jednolicie ciemno ubarwiona.

Świstunkę północną można pomylić z wójcikiem *Ph. trochiloides*, świstunką amurską *Ph. plumbeitarsus* oraz świstunką kaukaską *Ph. nitidus*. Wszystkie wymienione gatunki mogą posiadać dwa jasne paski skrzydłowe, jednak ich szerokość i zasięg są zróżnicowane, co zwykle pozwala wykluczyć podczas oznaczania niektóre gatunki (Cofta 2008). Świstunkę północną charakteryzuje zwężający się w kierunku grzbietu pasek skrzydłowy dużych pokryw, który nigdy nie sięga skraj barkówek, co może zdarzyć się np. u świstunki amurskiej, której analogiczny pasek skrzydłowy jest znacznie dłuższy. Stosunkowo długi w porównaniu do świstunki północnej pasek skrzydłowy dużych pokryw występuje również u świstunki kaukaskiej. Ponadto świstunka północna, w odróżnieniu od amurskiej i kaukaskiej, ma dłuższą projekcję lotek oraz zwykle jaśniej ubarwione nogi. Szczyt skrzydła przypadający na 3. i 4. lotkę pierwszorzędową, poza świstunką północną, charakteryzuje tylko świstunkę kaukaską; u wymienionych wcześniej podobnych gatunków, szczyt skrzydła przypada zwykle na 4. i 5. lotkę (van der Vliet et al. 2001).

Obszary lęgowe świstunki północnej położone najbliżej Polski znajdują się w północnej Skandynawii i rozciągają się dalej w kierunku wschodnim aż do Kamczatki i Alaski. Zasięg występowania tego gatunku podzielony jest pomiędzy trzy podgatunki *Ph. b. borealis* (od Skandynawii na zachodzie do zachodniej Beringii na wschodzie i Mongolii na południu), *Ph. b. xanthodryas* (Japonia, Sahalin, Kamczatka, zachodnia Beringia) i *Ph. b. kennicotti* (Alaska) (Reeves et al. 2008). Świstunka północna jest gatunkiem wędrownym i podejmuje dalekodystansowe migracje na obszary zimowisk znajdujące się w południowo-wschodniej Azji (Tajlandia, Indonezja) (Cramp 1992). Do Polski świstunka północna zalatuje wyjątkowo i wcześniej była stwierdzona tylko raz – 11.09.1986 schwytano młodocianego osobnika podczas prac punktu Akcji Bałtyckiej na Płw. Helskim (Zawadzka et al. 1989). Drugie stwierdzenie z dnia 14.05.1995 k. kolonii Nowa Wieś na Bagnach Biebrzańskich, gdzie widziano śpiewającego samca (Ostański 1995), zostało negatywnie zrewidowane przez Komisję Faunistyczną (Komisja Faunistyczna 2008).

Z obszaru Europy zachodniej najwięcej stwierdzeń świstunki północnej pochodzi z Wielkiej Brytanii, gdzie w okresie od 1950 do 2009 roku gatunek ten odnotowano 287 razy. Liczba stwierdzeń w innych europejskich krajach wynosi: w Irlandii – 6 stwierdzeń

Fot. 1. Świstunka północna *Phylloscopus borealis*, Kopań, wrzesień 2013 (fot. G. Zaniewicz) – Arctic Warbler, Kopań, September 2013

do 2009, w Portugalii – 1 stwierdzenie do 2009, we Francji – co najmniej 3 stwierdzenia do 2006, w Holandii – 16 do 2001, w Danii – 5 do 2012, w Niemczech – 10 (Deutsche Seltenheitenkommission 2008), na Łotwie – 1 stwierdzenie do 2011 (www.birdlife.com, www.tarsiger.com, www.netfugl.dk).

Summary: Second record of the Arctic Warbler *Phylloscopus borealis* in Poland. On 11.09.2013 the Arctic Warbler was trapped, ringed and photographed in a ringing station near Kopań lake, Western Pomerania (N Poland). The description of the bird is given together with identification features which can help distinguish this species from other similar species of warblers. The previous record of the Arctic Warbler in Poland was on 11.09.1986. Occurrence of the species in Europe is also shortly presented. Accepted by the Avifaunistic Commission.

Literatura

- Busse P. 2000. Bird Station Manual. SE European Bird Migration Network. University of Gdańsk, Gdańsk.
- Cofta T. 2008. Rozpoznawanie świstunek (*Phylloscopus*) – część trzecia. Ptaki Polski 11: 9–13.
- Cramp S. (ed.). 1992. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic, vol. 6. Oxford University Press, Oxford.
- Komisja Faunistyczna 2008. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2007. Not. Orn. 49: 81–115.
- Marchetti K., Price T., Richman A. 1995. Correlates of wing morphology with foraging behaviour and migration distance in the genus *Phylloscopus*. J. Avian Biol. 26: 177–181.
- Ostański M. 1995. Obserwacja świstunki północnej (*Phylloscopus borealis*) na Bagnach Biebrzańskich. Not. Orn. 36: 371–372.
- Reeves A.B., Drovetski S.V., Fadeev I.V. 2008. Mitochondrial DNA data imply a stepping-stone colonization Beringia by arctic warbler *Phylloscopus borealis*. J. Avian Biol. 39: 567–575.

- Deutsche Seltenheitenkommission 2008. Seltene Vogelarten in Deutschland von 2001 bis 2005. *Limicola* 22: 249-339.
- Svensson L. 1992. Identification guide to European Passerines. Stockholm.
- Svensson L., Mullaney K., Zetterström D. 2011. Ptaki. Przewodnik Collinsa. Multico.
- van der Vliet R.E., Kennerley P.R., Small B.J. 2001. Identification of Two-barred, Greenish, Bright-green and Arctic Warblers. *Dutch Birding* 23: 175–191.
- Zawadzka D., Bobrowicz D., Jucha J. 1989. Pierwsze stwierdzenie świstunki północnej (*Phylloscopus borealis*) w Polsce. *Not. Orn.* 30: 95–96.

Grzegorz Zaniewicz, Wojciech Busse

Fundacja Wspierania Badań nad Wędrówkami Ptaków
Przebendowo 3 80-210 Choczewo
zidia@wp.pl
otus.net@plusnet.pl